

EVROPA V 2. POLOVICI 19. STOLETJE

Druga industrijska revolucija: Pomemben tehnični napredek (novi postopki za pridobivanje jekla, vulkanizacija kavčuka – napredek v gumarski industriji, motor z notranjim izgorevanjem, žarnica – T.A.Edison, telefon - Bell, transformator – Tesla, radio, gramofon, kolo – bicikel) in napredek v znanosti: biologija (Darwin, Mendel), kemiji (periodni sistem elementov, umetna gnojila), medicina (dezinfekcija, odkrivanje bakterij kot povzročiteljic bolezni), fizika (elektrika, elektromagnetno valovanje, radijski valovi, sistemi za prenos energije, zgradba atoma, začetek jedrske fizike – radioaktivni radij in polonij) je prinesel nepregledno vrsto iznajdb, izumov in izboljšav. Razvijale so se nove gospodarske panoge (elektrotehnična, avtomobilska, kemična). Velike in vplivne države (VB, F, ZDA in Nemčija) so se še hitreje razvijale in pustile nerazviti svet daleč za seboj. V Parizu je bila 1895 prva javna filmska predstava. 1903 je poletelo prvo letalo (59 sekund).

V razvitih državah je napredovalo kmetijstvo, kjer so zaradi potreb po večjem pridelku začeli uvajati kmetijske stroje, umetna gnojila in kmetijstvo iz ekstenzivnega spremenili v intenzivno.

V tem času so izgradili tudi Sueški prekop (povezava med Sredozemskim in Rdečim morjem), začeli pa so graditi tudi povezavo med Atlantskim in Tihim oceanom – Panamski prekop.

Pridobitve so bile plod sodelovanja, saj je na projektih sodelovalo več znanstvenikov. Prav tako je drugo industrijsko revolucijo omogočilo tesno povezovanje med znanostjo (tehniko) in proizvodnjo.

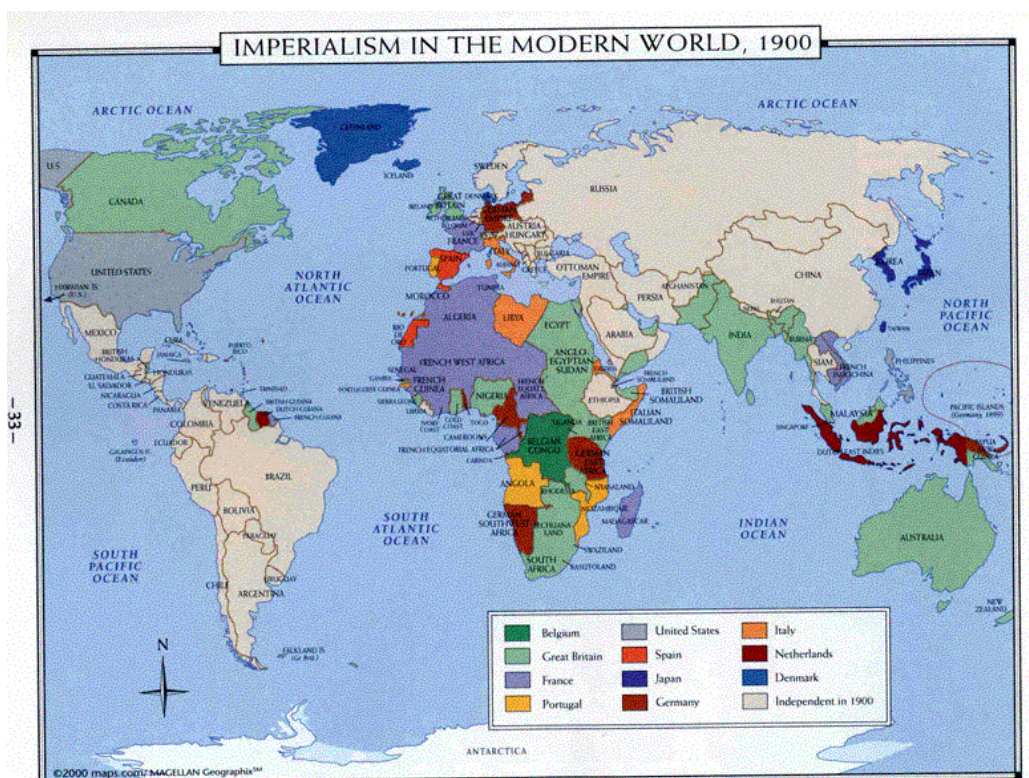
Razmah proizvodnje sta poganjala dve novi pridobitvi: elektrika in nafta.

Podjetja so postajala vse večja. Tako so nižali stroške proizvodnje in nižali tudi cene izdelkov. Manjša podjetja tako niso mogla biti konkurenčna in so propadala.

Tehnični napredek je v razvitih državah močno povečal presežke kapitala, ki so ga začeli investirati v manj razvitih delih sveta. S tem so si velike države začele gospodarsko in tudi politično podrejati manj razvite države.

Razmah kolonializma in imperializma: Vodilne svetovne države so svoj vpliv širile z vojaškimi posegi in / ali gospodarskimi pritiski. Zadnja leta 19. stoletja so bila v znamenju boja za kolonije med razvitimi državami. V boju za prevlado so se začele države povezovati v dva tabora:

1. VB, F, Rusija (želijo ohraniti svoje kolonije)
2. Nemčija, Avstro-Ogrska, Italija (želijo priti do svojih kolonij)

Slovenci v habsburški monarhiji po 1848: Po letu 1848 je bil v Habsburški monarhiji ponovno uveljavljen absolutizem. Odpravljen pa je bil fevdalizem. Posamezni slovenski izobraženci pa so s svojimi dejavnostmi ohranjali ideje Zedinjene Slovenije. V Celovcu je bila ustanovljena Mohorjeva družba, ki je izdajala knjige v slovenskem jeziku.

Po 1861 so v mestih in trgih izobraženci začeli organizirati čitalnice, kjer so prirejali recitatorske nastope, koncerte, predavanja, razgovore, pa tudi zabavne igre in ples. Vse to je potekalo v slovenščini, zato se je med meščanstvom krepila nacionalna zavest. Poleg čitalnic so nastajala različna društva (Slovenska matica, Dramatično društvo, telovadni društvi Sokoli in Orli, planinska, gasilska društva...)

Organizirali so tudi tabore, velika zborovanja na prostem, shode, kjer so zahtevali uresničitev programa Zedinjene Slovenije: združitve slovenskih dežel v eno celoto ter enakopravnost slovenskega jezika z nemškim.

1867 je bil v Habsburški monarhiji uveden dualizem: sporazum med Avstrijci in Madžari. Država se preimenuje v Avstro-Ogrsko. Madžari so tako dobili več pravic, na svojem ozemlju so lahko uveljavljali svojo politiko. Državo je povezoval lik cesarja (Franc Jožef), vojska ter denarna in zunanja politika. O vsem ostalem so odločali Madžari neodvisno od Avstrijcev.

Konec 19. in v začetku 20. stoletja je gospodarski napredek zajel tudi slovenske dežele. Proizvodnja je bila v rokah tujega kapitala in je naraščala do 1. vojne. Hitro se je razvijala luka Trst, ki je bila z Južno železnico povezana z Dunajem. Glavne panoge so bile rudarstvo, premogovništvo, železarstvo in lesna industrija.

V tem času so se oblikovale prve slovenske politične stranke:

1. KATOLIŠKI TABOR – kasneje Slovenska ljudska stranka – politično delovanje usmerili v podeželje, podpora cerkve.
2. KRŠČANSKOSOCIONALNO GIBANJE – konkretna pomoč kmetom (posojilnice, hranilnice, zadruga). Janez Evangelist Krek. Znotraj katoliškega tabora
3. LIBERALNI TABOR – Narodno napredna stranka – podpora meščanov, izobražencev.
4. JUGOSLOVANSKA SOCIALDEMOKRATSKA STRANKA – povezuje delavce, želijo vzpostaviti delavsko oblast

V tem času se je pojavilo tudi t.i. Jugoslovansko vprašanje – označuje različna prizadevanja za združitve južnoslovanskih narodov.